

مروری بر سه ماه مواجهه دولت و رئیس‌جمهوری با ویروس عالمگیر

کرونالوژی ایران

گروه سیاسی/ امروز ۳۰ اردیبهشت ماه درست سه ماه از زمان اعلام رسمی ورود کرونا به ایران می‌گذرد. سه‌ماه سختی که البته در کنار تبعات سنگین اقتصادی و اجتماعی و بهداشتی، جلوه‌های مثبتی را نیز از خود در ایران بروز داد. جلوه‌هایی همچون هماهنگی‌ها و همکاری‌های ملی و کنار گذاشتن تنش‌ها و جدال‌های سیاسی و متمرکز شدن روی مهار ویروس وارداتی و البته در کنار آن مشارکت‌های مردمی در مواجهه با این بیماری. کرونا به آزمونی برای سنجش توانایی حکومت‌ها در مواجهه با مسائل جدید و حل چالش‌های جوامع بدل شد. هنوز این مساله در هیچ کشوری حل نشده است، اما تا اینجا مقایسه عملکرد دولت‌ها در مقابله با این بحران نوظهور، به بحث اصلی رسانه‌ها و کارشناسان تبدیل شده است. این مقایسه درحالی صورت می‌گیرد که سابقه شکل‌گیری دولت‌ها، سابقه حل مسائل، قدرت اقتصاد، توان اجرایی و به طور کلی میزان توسعه یافتگی دولت‌ها و ملت‌ها اساسا نامتقارن است. این فقدان تقارن بویژه برای ایران مصداق دارد. اگر قدرت اقتصادی و نظامی نخست دنیا یعنی آمریکا، سنگ‌های بزرگی پیش پای ملت ایران نمی‌انداخت، شاید کارنامه دولت در مواجهه با کرونا به مراتب بهتر از امروز بود. اما حتی با نادیده گرفتن تفاوت‌های تاریخی و نهادی دولت‌ها در ایران و دیگر کشورها و حتی ناچیز گرفتن مسأله‌ای به نام فشار حداکثری آمریکا که هیچ کشور دیگری با آن روبه‌رو نیست، باز هم مقایسه عملکرد دولت در ایران و سایر کشورها بویژه اروپایی و آمریکا در مقابله با کرونا، چشم‌انداز روشنی از عملکرد دولت در ایران در مقابله با کرونا ارائه می‌دهد.

■ **زمانی برای خروج از بی‌بررسی و شوک**

نخستین موضوع برای بررسی عملکرد دولت‌ها در مقابله با کرونا، می‌تواند زمان و نحوه تصمیم‌گیری برای آغاز مقابله همه‌جانبه، از جمله قرنطینه باشد. کرونا ثابت کرد در توسعه یافتۀترین کشورها نیز دولت، ساعت دقیق نیست که به سرعت و سهولت به جمع‌بندی برسد و تصمیم بگیرد. به همین دلیل از فرانسه و اسپانیا و انگلیس تا آمریکا، شاهد وقعه‌ای ۳ تا ۴ هفته‌ای برای تصمیم‌گیری درباره اقدامات عاجل کرونایی بودیم. در انگلیس و آمریکا، دولتمردان در دو هفته نخست پس از شیوع، مسأله را دست‌کم گرفتند و تنها زمانی که بوریس جانسون، نخست وزیر انگلستان از یک قدمی مرگ بازگشت، دولت، گسترده و جدی بودن چالش را پذیرفت. در فرانسه، امانوئل مکرون پس از یک ماه و نیم از ثبت نخستین مورد بیماری، دستور تعطیلی همه مدارس و دانشگاه‌ها را صادر کرد. در آمریکا، ترامپ تا مدت‌ها و البته همچنان هم) تلاش کرد تا با کم اهمیت قلمداد کردن کرونا، از تصمیم برای قرنطینه خودداری کند. در ایران اما از زمان نخستین

کنایه سخنگوی وزارت خارجه به تعلل در برابر یکجانبه‌گرایی آمریکا

مزاحم فکر کردن اروپایی‌ها نمی‌شویم!

سخنگوی وزارت امور خارجه ایران از روند طولانی تصمیم‌گیری اروپا در مواجهه با یکجانبه‌گرایی آمریکا انتقاد کرد. سید عباس موسوی در نشست خبری روز گذشته درباره موضع اروپا درباره تمدید تحریم تسلیحاتی علیه ایران و اظهارات اخیر جوزپ بورل، مسئول سیاست خارجی اتحادیه اروپا می‌نویس: «بر اینکه باید در این زمینه فکر کنیم، گفت: «ما مزاحم فکر کردن آنها نمی‌شویم. دو سال است دارند فکر می‌کنند که چگونه با یکجانبه‌گرایی آمریکا برخورد کنند».

وی افزود: «وضعیت برای همه از جمله اروپایی‌ها و اعضای دائم شورای امنیت مشخص است. کماکان منتقد بی‌عملی اروپایی‌ها در این زمینه هستیم. ضمن اینکه در موارد گذشته که به گفتارند هم اکتفا کرده بودند، این مورد جدید هم همان راستاست. مثبت یا منفی روی اروپا نمی‌توانیم حساب کنیم. کار خودمان را انجام می‌دهیم و به پیش می‌بریم، امیدواریم اروپایی‌ها قدری بجینند و از حیثیت تاریخی خود دفاع کنند».

■ **تکذیب جان باختن اتباع افغان در خاک**

ایران

به گزارش «ایران»، سخنگوی وزارت خارجه درباره حادثه پیش آمده در مرز ایران و افغانستان و ادعای به آب انداختن تعدادی از افغانستانی‌ها گفت: «همه جای دنیا کنترل مرزها امر مهمی است و ورود اتباع خارجی باید با مجوز و قانونی باشد. ما پذیرای میلیون‌ها نفر از عزیزان افغانستانی هستیم، ولی مایلیم این رفت و آمدها به صورت قانونی باشد. کسانی از این‌خا خلاها گهگاهی سوء استفاده می‌کنند و قاچاقچیان انسان سعی می‌کنند قانون را دور بزنند و

مورد مرگ ناشی از بیماری کووید۱۹ تا آغاز تدریجی فاصله‌گذاری اجتماعی (قرنطینه) ۴ روز طول کشید؛ ۳۰ بهمن نخستین مرگ غیر از چین، تجربه‌ای از دولت‌های دیگر در دانشگاه‌ها ابتدا در استان‌های پرخطر و سپس در سراسر کشور تعطیل شدند. این درحالی است که کرونا در ایران، تقریباً یک ماه زودتر از کشورهای غربی شیوع پیدا کرد و این یعنی، نبود که پیش از آن ایران طی کرده بود. با این تفاوت که دولت ترامپ حدود یک ماه پس از هشدار سازمان جهانی بهداشت، به مردم کشور خود اعلام کرد خودشان را برای یک همه‌گیری آماده کنند. با وجود این، پوشیده نمی‌توان داشت که مدت زمان اعلام قرنطینه در سراسری در کشورهای دیگر، از جمله چین، فرانسه و ایتالیا بیشتر از ایران بود. در ایران این زمان اندکی بیش از ۲ هفته بود و پس از آن بازگشایی‌ها به تدریج آغاز شد. اما مسأله این است که این سیاست در هر کشور به میزان توان اقتصادی آن کشور برای مواجهه با رکود وابسته بود. یعنی هرچه اقتصاد قوی‌تر، قرنطینه هم طولانی‌تر.

■ **تهیهز اقدام بهداشتی و تأمین اقتصادی**

تا پیش از شیوع کرونا، نظام عرضه و تقاضا در زمینه اقلام بهداشتی مانند ماسک و مواد ضدعفونی در توازن بود. طبیعی بود که پس از افزایش سریع و ناگهانی تقاضا، باید زمان داد تا تولید خود را با تقاضای جدید هماهنگ کند. در ایران، جریان کمبودهای بهداشتی و درمانی، از ماسک تا گان محافظتی، اندکی پیش از دو هفته زمان برد. در اروپا و آمریکا این زمان به مراتب بیشتر بود که نشان می‌داد حتی پیشرفته‌ترین بازارهای آزاد هم با محدودیت‌های زمانی برای توازن عرضه و تقاضا مواجه هستند. دولت در ایران با حذف سریع محدودیت‌های واردات، رفع موانع تولید و بسیج بخش‌های مختلف حاکمیتی توانست به سرعت این خلأ را پر و نیازهای کشور را تأمین کند. تقریباً در پایان ماه نخست شیوع کرونا در ایران، دیگر گزارشی از کمبود اقلام بهداشتی و درمانی در ایران دیده نشد. این امر تا جایی پیش رفت که اخیراً دولتمردان از آمادگی ایران برای صادرات ماسک و دستگاه‌های تنفس مصنوعی (ونتیلاتور) خبردادند. مضاف بر اینکه محموله‌های ایرانی کیت تشخیص کرونا با لگات، واکسین و تجهیزات پزشکی وارد شدند، با وجود مواجهه ایران با تحریم‌های شدید، آنچه از آن به هجوم مردم به فروشگاه‌ها و کمبود اقلام غذایی و کالاهای اساسی در کشورهای دیگر دیده شد، در ایران به هیچ عنوان تجربه نشد. درحالی که گزارش‌های بسیاری از هجوم مردم به فروشگاه‌ها در استرالیا، انگلستان و آمریکا و نیز تصاویر

سخت‌گیر

جدول اقدامات روحانی در مقابله با کرونا		
موارد اقدامات رئیس جمهوری	جلسات یا تماس‌ها	
برگزاری جلسه هیأت دولت	۲۲	
گفت‌وگو با استانداران	۳۲	
جلسه ستاد ملی کرونا و کمیته‌های تخصصی	۲۰	
جلسه ستاد اقتصادی دولت	۱۱	
تماس با سران کشورها	۲۶	
تماس با بیمارستان‌ها و کادر درمانی استان‌ها	۱۵	
تماس با وزرا، معاونان و مسئولان مرتبط	۶۸	
نشست با تشکل‌ها و نهادهای غیردولتی	۸	

ارزیابی شخصیت ها از عملکرد دولت		
شخصیت ها	توضیحات	
کریستوف هلمن نماینده سازمان بهداشت جهانی در ایران	خیلی از مردم نمی‌دانند ولی ایران یکی از قوی‌ترین سیستم‌های خدمات بهداشتی را در منطقه مدیترانه دارد برای مثال در موضوع بیمه فراگیر، ایران یکی از کشورهای با حداکثر فراگیری و پوشش مالی در این منطقه است.	
ریچارد برنان مدیر امور اورژانس دفتر منطقه‌ای سازمان جهانی بهداشت	ریچارد برنان و کریستوف هلمن در حاشیه بازدید از نهانگاه‌های سرخه حصار و خاقانی و مرکز بهداشت شمیرانات، اقدامات صورت گرفته در دانشگاه و کشور در راستای مقابله و کنترل کرونا ویروس را بسیار تحسین برانگیز دانستند.	
آیت‌الله نریسی، رئیس قوه قضائیه	اولین چیزی که موجب نمایش موفقیت ایران اسلامی شد، تدابیر حکیمانه مقام معظم رهبری و سیره و سلوک شخصی ایشان بود که همه ظرفیت‌های کشور را برای تلاش همدلانه بسیج کردند. عامل دیگر به میدان آمدن همه ظرفیت‌های دولت، نیروهای مسلح و نهادهای انقلابی بود که همه از این آزمون سربلند بیرون آمدند.	
علی لاریجانی، رئیس مجلس	اینکه حدود ۸۰ درصد کسانی که درگیر این بیماری شدند در ایران بهبود یافتند نتیجه برنامهریزی صحیح وزارت بهداشت و مجاهدت این عزیزان بوده است.	
مصطفی هاشمی طب، فعال سیاسی اصلاح‌طلب	قطعاً که هیچ عملکردی بدون اشتباه و نقد نیست اما آنچه دولت و ستاد ملی مقابله با کرونا انجام داده به اذعان هر عقل منصفی قابل قبول است.	
محمد کاظم انبارلویی، عضو شورای مرکزی حزب مؤتلفه اسلامی	جلسات دولت برای تدبیر امور و تصمیماتی که اعلام می‌شد، ایجاد اجتماعی، دینی، مذهبی و رفاهی مردم را در بر می‌گرفت. مردم همکاری کردند و دولت نیز به نوبه خود برای مقابله با ابعاد همه جانبه این پدیده بسیار با تدبیر عمل کرد.	
سیدحسین موسوی تبریزی، دبیرکل مجمع محققین و مدرسین	عملکرد دولت در مقابله با کرونا را با هر شاخصی که بسنجیم، موفق بوده است. این شاخص هم می‌تواند توانایی‌ها و ظرفیت‌های اجرایی و مالی خود دولت باشد و هم عملکرد دولت‌های توسعه یافته در کشورهای دیگر.	
زهره الهیان منتخب اصولگرای تهران در مجلس یازدهم	در مجموع عملکرد نظام سلامت کشور ما نسبت به بسیاری از کشورهای دیگر از جمله آمریکا و کشورهای غربی بهتر و مؤثرتر بوده است.	

بسیاری از خالی بودن قفسه فروشگاه‌ها در این کشورها مخابه‌ر شد.

■ **توان اقتصادی و اجرایی**

یکی از مهم‌ترین مقایسه‌هایی که درباره عملکرد دولت‌ها در مقابله با کرونا مطرح می‌شود، حمایت‌های اقتصادی آنان از بخش‌های مختلف جامعه در مقابله با تبعات اقتصادی کرونا است. در آمریکا دولت دو تریلیون دلار و در فرانسه نیز دولت مکرون یک بسته اقتصادی ۴۵ میلیارد یوروبی به درگیریه‌ها ورشکسته، یک بسته اقتصادی ۷ میلیارد یوروبی حمایت از کسب و کارهای کوچک و ۲۴ میلیارد دلار نیز برای بیمه

حتی ممکن است قاچاقچیان مواد مخدر و گروه‌های تروریستی در قالب‌های مختلف وارد این جمع‌ها شده و وارد کشور شوند و وظیفه هر کشوری حفاظت از مرزها و سرحدات خود است که این کار خوبی انجام می‌شود.» وی تصریح کرد: «نهاد امنیتی و نظامی و مرزبان‌ها می‌هیچ گزارش رسمی درباره وقوع چنین حادثه‌ای را در تاریخ ادعا شده، تأیید نکرده و حتی معلوم نیست اینها به چه طریقی جان باخته‌اند.» موسوی با تکذیب این مسأله که این واقعه در خاک ایران و توسط عوامل جمهوری اسلامی رخ داده باشد، افزود: «عده‌ای به دنبال به هم زدن روابط خوب ایران و افغانستان هستند که لازم بود با طمانینه و آرامش همه جوانب را بررسی کنیم.» وی یادآور شد: «مرزبانان ایرانی دیگر تأکید کرد که این اتفاق در خاک ایران و توسط عوامل ایران رخ نداده و افزود: «احتمال دارد هیاتی از ایران ظرف روزهای آینده به افغانستان سفر کند که محور اصلی کار آنها گفت‌وگو درباره اتفاقات حوالی هیرود است.»

سخنگوی وزارت امور خارجه درباره پناهجویان ایرانی در جزیره لسبوس یونان و اخبار منتشر شده درخصوص برخورد های صورت گرفته با اتباع ایرانی از سوی اتباع افغان گفت: «ما این موضوع را از طریق سفارت ایران در آتن پیگیری کردیم و از تصمیم ایران با بگیرند، آغوش جمهوری اسلامی ایران با است.

■ **سه‌شنبه ۳۰ اردیبهشت ۱۳۹۹**

■ **سال بیست‌وششم**

■ **شماره ۷۳۵۱**

خانواده های قربانیان هواپیمای اوکراینی هنوز فرصت شکایت دارند

«**خبراول اینکه**، رئیس سازمان قضایی نیروهای مسلح از بررسی دقیق و جامع ابعاد مختلف پرونده سقوط هواپیمای اوکراینی خبر داد. به گزارش ایلتا، حجت‌الاسلام بهرامی گفت: از زمان ارجاع پرونده سقوط هواپیمای اوکراینی به سازمان قضایی نیروهای مسلح تحقیقات دقیق و گسترده‌ای در دادرسرای نظامی تهران صورت گرفته است. وی افزود: چندین گروه کارشناسی کار بررسی جنبه‌های مختلف این سانحه را برعهده دارند و تعداد زیادی از خانواده‌های شهدا به سازمان قضایی نیروهای مسلح مراجعه و شکایت خویش را مطرح کرده‌اند. وی تأکید کرد: سازمان قضایی نیروهای مسلح مرجع رسیدگی به تظلم‌خواهی و احقاق حق اولیای دم این پرونده است و خانواده‌هایی که هنوز شکایت خود را مطرح نکرده‌اند، می‌توانند به دادرسرای نظامی تهران مراجعه و شکایت خویش را مطرح نمایند.ا وی سوی دیگر «دمیترو کولبا» وزیر امور خارجه اوکراین اعلام کرد در صورت عدم توافق با ایران درباره حادثه هواپیمای امکان دارد به همراه کشورهای مرتبط با این حادثه یک روند قانونی را علیه ایران به جریان بپندازند.

در حوادث آبان ۹۸ قصوری متوجه وزارت کشور نبود

«**خبردیگراینکه**، در جلسه علنی دیروز مجلس نامه عبدالرضا رحمانی فضلی، وزیر کشور به مجلس شورای اسلامی در واکنش به ادعای اخیر علی مطهری نماینده تهران درباره نقش وزارت کشور در حوادث آبان ۹۸ قرائت شد. به گزارش ایرنا، در بخشی از این نامه آمده است: حوادث آبان ماه مسأله‌ای ملی و فرابخشی است که هر یک از دستگاه‌های مسئول براساس وظایف ذاتی پاسخگوی اقدامات خود خواهند بود. در حال حاضر بررسی همه‌جانبه موضوع توسط نهادهای ذی‌ربط و نظارتی انجام یافته است و در هیچ کدام از گزارشات صادره قصور یا تقصیر متوجه وزارت کشور نشده است. در ادامه این نامه به جلسه کمیسیون مشترک متشکل از اعضای دو کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی و همچنین امور داخلی کشور و شوراها و بررسی طرح استیضاح وزیر کشور اشاره شده که تعداد زیادی از نمایندگان مجلس پس از استماع پاسخ‌های وزیر کشور آن را قانع‌کننده دانسته و امضاهای خود را باریکس گرفتند. رحمانی فضلی افزود: ادعای جناب آقای مطهری نیازمند اثبات و ارائه دلیل و مدرک است؛ از ایشانی می‌خواهیم مدارک و اسناد مربوط به ادعای خود را ارائه نماید درغیراین صورت به منظور صیانت از خدمات و زحمات خدمتگزاران ملت در وزارت کشور ناچار به پیگیری حقوقی موضوع از مراجع صالحه خواهیم بود.

تأیید حکم ۲۱ ماه حبس برای محمود صادقی

«**دست‌آخر اینکه**، محمود صادقی، نماینده تهران در مجلس از رد شدن درخواست تجدید نظر وی درباره حکم ۲۱ ماه حبس خبر داد. به گزارش (ایران)، او در صفحه «توییتر» خود نوشت: «شعبه ۳۶ دادگاه تجدید نظر استان تهران تجدید نظرخواهی اینجانب از رای دادگاه شعبه ۱۰۵۷ کارکنان دولت را رد کرد و رای دادگاه بدوی مبنی برده میلیون حزای نقدی و ۲۱ ماه حبس را عیناً تأیید کرد. دادگاه قبلاً وقت احتیاطی برای ۲۸ تیر تعیین کرده بود اما امروز (دوشنبه) به صورت غیرمنتظره مبادرت به صدور رای کرد.»

کرونا و انسجام داخلی

کرونا یکی از فرصت‌های خوبی بود که می‌شد در سایه آن دلخوری‌ها را کم کرد. در فصل کرونا سیستم بهداشتی کشور ما با مقایسه با خیلی از کشورهای بزرگ، بهتر عمل کرد. اگران ابتلائات در کشورهای دیگر نبود، نمی‌شد متر مشخصی برای ارزیابی رفتار پزشکی سیستم دولتی پیدا کرد. ولی الان در مجموع رفتار و عملکرد متوازنی در دولت در مساله کرونا به وجود آمده. این وحدت منافع و وحدت خود حلقه وصل خوبی برای بازیافت وحدت جمعی در کشور می‌توانست باشد. در کرونا مسأله همه مردم یک چیز بود. این وحدت منافع و وحدت نظر برای همکاری بهداشتی عنصر دیگری بود که امکان آن را فراهم می‌کرد که همه را دور یکدیگر دید و مهربانی را آرمود.

به صورت طبیعی در دوران کرونا جامعه مدنی قوت گرفت. بعد از دوره اصلاحات، رفتارهای مدنی و گروه‌های مردم‌نهاد کم‌رنگ شده بودند و در خیلی از موارد از آنها به عنوان خطرات امنیتی یاد می‌شد. اما وقتی همه در خانه‌ها ماندگار شدند و تکنولوژی ارتباطات تنها راه وصل شدن به جامعه شد، خیلی‌ها در خانه‌ها جزئی از جامعه شدند. برای مردم نوشتند. موسیقی زدند. توصیه‌های بهداشتی کردند. کمک‌های مردمی به آسیب دیدگان کرونا قوت گرفت. همه خود یک سازمان کمک کننده به روان و جسم مردم شدند. این مدنی شدن جامعه نشان داد که چقدر می‌توان همراهی مردم را دید و سازمان‌های مردم نهاد چقدر می‌توانند به مردم کمک کنند. این همکاری جمعی یکی دیگر از نمادهایی بود که می‌شد در سایه آن به وحدت ملی توجه کرد. نکته دیگر این بود که در ماجرای کرونا همه به فکر درمان بودند. هدف مشترک، رها شدن از این ویروس بود. طبعاً مثل سایر اتفاقات، این ماجرا و حضور همگانی در این اتفاق، به هیجانات تند و ضد حکومتی تبدیل نمی‌شد و فرصت خوبی ایجاد می‌کرد که بشود با مردم و با طب‌های گوناگون آن حرف زد و همدلی کرد. همیشه در نزدیک شدن مردم به یکدیگر مبن‌هایی بود که در دوطرف منجر می‌شد و شرایط را رادیکال می‌کرد. اما خوشبختانه در ماجرای کرونا به خاطر هدف مشترک ظرفیت چنین اتفاقی نبود. این فرصت خوبی بود که همه دستگاه‌ها و مردم از آن بهره‌برزند. نمایش جلسات کرونایی که با حضور رئیس جمهوری و رئیس ستاد مشترک نیروهای مسلح تشکیل می‌شد یکی از نمادهای متفاوت و قابل استفاده در جهت همکاری و همدلی بود.

اما واقعیت این است که از این فرصت‌ها چنان که باید بهره‌ای برده نمی‌شود. دلیل اصلی آن است که ظاهرآ بخشی از ذی‌نفعان این همدلی و همراهی را مفید نمی‌دانند. هرکس که این واقعیت را می‌داند، طبعاً به دنبال این توصیه نیست که از این فرصت همدلی گدایی کند. همدلی وقتی امکانپذیر است که همه طرف‌ها به دنبال آن باشند. وقتی نیروی بیشتری برای طرد صرف شود، راه نشان دادن در مناسبت‌های گوناگون برای نزدیک شدن همه به هم نامفید خواهد شد. به نظر می‌رسد همه دنبال این هستند که قدرت را با هر توجیهی به تنهایی در اختیار خود داشته باشند. تن دادن به مشارکت حداقلی در انتخابات و رفع نکردن موانع آن نمونه‌ای بزرگ از این ادعا است.

کرونا و ده‌ها عامل دیگر در سال‌های گذشته و احتمالاً در سال‌های آینده وقتی می‌تواند عامل یکپارچگی و وحدت اجتماعی شود که این کار برای قدرت‌های تعیین کننده در کشور امر مفیدی تلقی شود. اما به دلیل فقدان چنین اراده یکپارچه‌ای به نظر می‌رسد از ظرفیت ایجاد شده در سایه بیماری کرونا برای انسجام داخلی بهره کافی و وافی برده نشد. اگر چه هنوز دیر نشده است.

محمدعلی اربطخی، فعال سیاسی اصلاح‌طلب